

הפיכת לב ציונית – הרב טייכטאל הי"ד

שהרי באותה תקופה לא היתה פנסייה לאלמנט. אפשר אולי היה לתת לה להמשיך את עבודתו של בעלה המנוח, אך אין זה ראוי שאישה תמלא תפקיד של שמש בית כנסת. הוחלט שהיא תמלא את עבודות השמשות שמחוץ לבית הכנסת, ואת תפקידי השמש שבתוך זמני התפילות ימלאו המתפללים בהתנדבות. כך תוכל האישה להמשיך ולקבל את המשכורת שקיבל בעלה.

הגיעו ימי הסליחות, והאלמנה במסגרת תפקידה כשמשית היתה צריכה לקום ולכתת את רגליה בין בתי העיירה, כדי לעורר את העם לסליחות. היא נטלה את מקל הסליחות המיוחד לכך, ופנתה לעבר הבית המרוחק ביותר בעיירה, ביתו של וייס שנדור. כשהקשיה בדלת נחרד וייס שנדור מהדפיקה בשעה לא שגרתית זו, ומשפתח את הדלת וראה את אשת השמש שאל אותה לרצונה. היא הסבירה לו שכחלק מעבודת השמשות המוטלת עליה היא צריכה לעבור מבית לבית ולעורר את העם לסליחות.

כששמע זאת וייס שנדור הוא ניסה לשכנעה שאין זה מתאים לאישה להסתובב בחוץ בשעה מוקדמת שכן, במזג אוויר כה חורפי וגשום, ועדיף שהוא יעשה זאת במקומה. האישה נאותה להצעה והעבירה לו את מקל הסליחות, וייס שנדור יצא לדרכו לעורר את העם.

כשהגיע לבית הראשון נשאל לזהותו, וענה: 'אני וייס שנדור, וקיבלתי על עצמי לעורר את העם לסליחות'. מיהר בעל הבית להגיב בכעס: 'וייס שנדור? אוכל חזירים שכמוך לא יעורר אותי לסליחות'. טרק את הדלת בזעם ושב לישון.

כשהגיע לבית השני, נשאל לזהותו וענה את אותה תשובה, נענה שוב באותה צורה: 'מחלל שבת שכמוך לא יעורר אותי לסליחות'. ובעל הבית הזה הגיב באופן דומה לקודמו.

כך נענה גם בבית שאחריו: 'רמאי ונוכל שכמוך, או משחק בקלפים שכמוך לא יעיר אותי לסליחות', וכן על זו הדרך אירע גם ביתר בתי העיירה. סיבוב ההשכמה הסתיים בלעז ובבוז, ואיש לא קם לסליחות.

בבוקר, כשכל הציבור הגיע לתפילת שחרית בשעה הרגילה בלא לומר סליחות, קיבל הרב את פניהם בתמיהה: 'מה מיוחדת השנה שלא באתם לסליחות?' אנשי העיירה הצטדקו ואמרו לרב שוייס שנדור, אשם בכך, שהרי הוא אישיות מפורקת ומפורסמת לגנאי בעיירה, והוא שעורר אותם לסליחות, ועל כן לא באו. 'שוטים!' הגיב הרב בכעס, 'נכון שוייס שנדור אשם בכל הדברים שהאשמתם אותו, אך הפעם הוא עורר אתכם לסליחות ולא עסק בכל מה שהאשמתם אותו, מדוע אפוא לא קמתם?'

נכון שהציונים מחללים שבת וכדומה, אבל הם עוררו את העם וצעקו: 'צאו מתוך ההפיכה, הגויים שונאים אותנו, אין לנו מקום אלא בארץ ישראל', ולא שמענו. הוא סיים את דבריו במילים האלה: 'הלוואי שזוכה לתקן את העיוות, והי' יקבל אותנו בארץ המובטחת'.

5. ביחס לרבו ממונקטש אומר הרב טייכטאל כדברים הבאים:

וכעת נראה להוסיף. שאילו היה רבינו בעל 'מנחת אלעזר' בחיים אַתְּנָן, וראה את כל אשר הגיע לנו מהגזירות הנוראות ומהריגות שעשו בנו, ר"ל, גם הוא היה מודה שנעזב את ארצות הגלות ונלך לארץ ישראל שנתנו לנו מלכי ארץ, ולא נמתין עד קריאת המשיח.

יג. עוד אני אומר, שכעת אחר המהומה והמבוכה שאחינו בני ישראל נפלו בתוכה, שְׁפֹר התפוררה הארץ תחת רגלינו, ומליונים מאחינו בני ישראל פה במלוכות אירופה, מהם שנשפך דמם כמים ר"ל, ומהם שנשארו כתורן בראש הספינה בלא מכסה ובלא צל

הפיכת הלב

1. פתיחה לספר דרשות שהוציא הרב טייכטאל ב-1936

ספר הזה מכיל דרשות שדרשתי במקהלות פה קהילת פישיטאן יצ"ו לחיזוק התורה והאמונה, והשעה צריכה לכך כי רבתה בעוונותינו הרבים בדורינו זה מספחת המינות ופריקת עול התורה והמצוות ודין גרמא לכל הצרות שהגיענו, ובחמלת ה' עלי אספתי מאמרים שהם קילורין לעינים וכל בר ישראל אם יעבור בספרי זה בעזה"י ימצא עצמו מחוזק באמונה כיתד שלא תמוט וכל דברי האפיקורסות שנתפשטו בעוונותינו הרבים בימינו ע"י חכמים היומיים אשר המה נבקא בר יומא יהיו בעיניו כמץ אשר תדפנו הרוח ואת כולם ישא הרוח ויתקעם בנוקבא דתהום רבה.

2. הסכמת הגאון רבי יושיע בוקסבוים מגאלאנטא

והדרת גאונו בנועם שיח וכו' הוכיח טעות רבים מבני דורנו החושבים ומכנים עצמם בשם חרדים ומתחברים ומתועדים את אישים פועלי און אשר השליכו דברי רז"ל אחריו גוום ובונים במה לעצמם וילכו אחרי ההבל ויהבלו ויזבחו ויקטרו לפסל 'לאומי' להקרא בשם יהודים לאומיים ובאמת הוכיח סופם על תחילתם כי כל ישעם וחפצם ומגמתם לפרוק מעליהם עול דברי רז"ל ועול התורה ועול האמונה והיטב אשר דבר הדרת גאונו בספרו היקר כי בדור הזה צריכים להתאמץ ביתר שאת ויתר עוז לחזק האמונה וכו' ואקוה כי כל המעיין בספרא דמר הדרת גאונו נ"י ימצא דברי הפץ וישפוט מישרים כי מאד צריך להתרחק מעל אהלי האנשים המתחדשים כולם חוצבי בארות נשברים כמו שכתוב 'כל באיה לא ישובו' (משלי ב', יט).

3. הרב טייכטאל על התהליך שהתחולל בו עצמו ושגרם לשינוי עמדותיו

ואודה על האמת ואזכיר את חטאי, שגם בעיני היה לנמאס המפעל הזה של בנין הארץ, מחמת ששמעתי כן מהרבה חרדים סתם, ונשרש בלבי כך ולא התעניינתי בזה כלל כי טרוד הייתי בגירסא בלימוד תלמידים ולחבר חיבורים בגפ"ת ובשו"ת להשיב לכל שואל בדבר ה', ורק אחר שלקיננו בגלות החל הזה עיינתי בהלכה זו והאיר ה' עיני שטעות היתה בידי וביד אשר התנגדו לזה.

ואני מודה ואומר, כמו שמצינו בשי"ס מרבא ומכמה גדולי חכמינו ז"ל, שהודו ואמרו: דברים שאמרתי לכם – טעות היו בידי, ומודים דרבנן היינו שבחיהו, וב"ה אני איני חת משום אדם לומר בפומבי דברי אמת שבלבי, כי אני ב"ה שמשתי גדולי וצדיקי עולם ונתגדלתי בין חכמי דור קדושי עליונים אמיתיים, וגם למדתי ב"ה מימי נעורי ונשאתי אשה בימי נעורי, כי נתקשרתי עם בת גדול הדור בהיותי בן י"ט שנה, ולא פסקה תורה משלחני מאז עד עתה, ואין אני מבטל דעתי דעת תורה משום גדול או רבי בזמנינו, רק אם יתוכח עמי כדרך משא ומתן של תורה בראיות מדברי תז"ל – אז אודה על דבריו אם יצדקו, אבל לא בסברות כרסיות לחוד(אם הבנים שמחה, הקדמה).

4. עדות על דברים שנשא לפני קהל בסלובקיה כשחזר אליה באחד משלבי הסתרתות:

י'מ נאמר מה נדבר ומה נצטדק, הא-לוקים מצא את עוון עבדיך. אבל אני אספר לכם סיפורי':

בעיירה קטנה היה שמש בית כנסת שנפטר והשאיר אחריו אלמנה. חשבו אנשי הקהילה כיצד אפשר למצוא משענת כלכלית לאלמנה,

הרי לך לפניך, שהם דברים שדיבר רבינו בעל 'קדושת לוי' ז"ל, שיען שאליהו לא נפסק חיותו מזה העולם, ויודע ענייניו תמיד בכל דור ודור, יכול לקבוע ההלכה לפי ענין הדור בכל עת המצטרך. מה שאין כן צדיק שכבר נסתלק מזה העולם, ואינו יודע מצב הדור, אינו יכול להכריע ההלכה כפי אותו הדור. ומזה יש להכיר גדולת שכלו של רבינו בעל 'קדושת לוי', שזכה לכוון למרנא המבי"ט, שהיה בזמן הבית יוסף. ומאד היה שמח, אילו היה רואה ספרו הנ"ל, למצוא חבר כמותו.

המורם מדברי רבותינו הנ"ל, שצדיק אחד שפסק איזה פסק ואחר כך עלה לשמים, ונשתנו העניינים וסדר העולם, ולפי מעמד הדור כאשר הוא עתה יוקשה מאד לאחוזו בשיטת ההלכה של הצדיק ההוא שהחמיר בעודו בחיים חיותו, ואילו אם נאחזו בשיטת שאר הצדיקים, יצמח מזה איזה טובה אל הדור – אז, כפי דעת שני גדולי עולם הנ"ל, יען שהצדיק אשר החמיר אינו עוד בעולם הזה, והוא אינו יודע כעת עניינים הנצרכים אל העולם, כי נפרד מאתנו, אז אין הלכה כמותו.

אם כן, לפי זה בזמנינו שנעשתה השערוריה הגדולה בישראל, ואין מקום עוד להשאר בגולה – פשיטא דאין לחוש לדברי הגדולים שהיו נגד הישוב. אלא ההלכה כאלו הגדולים שהיו בעד הישוב, כי השעה צריכה לכך. ואולי אם היו בחיים אתנו, והיו רואים מצבנו עתה, גם הם בעצמם היו מסכימים לכך, ודוק.

8. הרב י"ד סולוביצ'יק, חמש דרשות, ירושלים תשל"ד, עמ' 25.
אם אני מזדהה כעת עם המזרחי, שהוא בניגוד למסורת המשפחה שלי, אין זה אלא, כפי שהבהרתי מקודם, שאני מרגיש, כי ההשגחה פסקה כיוסף נגד אחיו, ושהיא משתמשת ביהודים החילוניים כשליחים לבצע את תכניותיה הגדולות בדבר ארץ ישראל קדושה. אני גם מאמין, כי לולא המזרחי לא היה כעת מקום לתורה בישראל. בנתי מוצח, עליו הקרבתי לילות נדודי שינה, ספקות ופקפוקים. אולם השנים של שואת היטלר, תקומת המדינה והישגי המזרחי בארץ ישראל שכנעוני בצידקת דרכה של תנועתנו.

9. הרב קוק בערפילי טוהר עמ' סב

עיקר השמיעה בקול ד' הוא מה שמקשיבים את כל התהלוכה של דרכי החיים לכל פרטיהם, אל הקיבוצים הכלליים לפי הבדליהם, ולכל יחיד לפי ערכו, מתוך החכמה הכללית העליונה, החיה ומחיה את כל ההויה. וכל מה שהפרטים נובעים מתוך החיים הרוחניים העליונים הכוללים, שהיא חכמת נשמת א-ל בעולם, בצורה יותר ברורה, האדם שומע ומאזין יותר בבירור את קול ד' הדובר אליו, מורהו ומצוהו ממש. אני ד' א-להיך מלמדך להועיל, מדריךך בדרך תלך.

מעל לראשיהם ולא קרקע תחת כף רגלם. והם כאניה בודדה בתוך גלי ים הצרות, ואינם יודעים אנה יסבו בלכתם ולאן פניהם מועדות – פשוט וברור שאין הלכה כהני קדושי עליונים שהיו נגד הישוב. אלא הלכה כגדולים שהיו בעד הישוב והבנין (אם הבנים שמחה, שם).

6. ר' אלחנן וסרמן ב'כנסייה הגדולה' של אגודת ישראל ב-1937, בצטטו את מורו ורבו ר' ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל:

הגאון הצדיק ה'חפץ חיים' ז"ל אמר אם יבוא זמן לאדם באיזו ענין ולא יוכל להחליט מה לעשות, העצה לשאול מכסא הכבוד ולקבל תשובה מפי הגבורה. ואם נשאל היאך יוכל להיות זה? אומר ה'חפץ חיים', אשר כל איש בכוחו לשאול מפי הקב"ה ולקבל תשובה. דהיינו שיש לו התורה אשר שם תמצא פתרון לכל השאלות בעולם. למשל אם יעמוד איזו חברה ומשמיע אשר היא תביא ישועות לעם ישראל, ואחרים באו ואמרו אשר על ידי החברה זו יבוא פורעניות ח"ו לעם ישראל, היאך נדע האמת?

או למשל אדם יחידי אשר יש אנשים שאומרים בשבחו ויש אנשים שאומרים בגנותו, איך ידע האמת?

על כל שאלות הללו יש למצוא תשובה ברורה בתורה, ראשית לחקור אחרי מעשים של אותה החברה, או של אותו איש יחידי, ואחר כך לבקש בתורה על מעשים הללו.

ה'חפץ חיים' ז"ל רגיל לומר משל אם ראובן אומר לשמעון אשר פניו מלוכלך, ובא לוי ואומר אשר פניו של שמעון זוהר כפני השמש, העצה אשר שמעון ילך להמקרה ואז רואה האמת, כן אם יש חלוקי דעות נלך להתורה, וזהו המקרה, ונראה ברור האמת.

השקפת העולם והמציאות ההיסטורית

7. הרב טייכטאל יודע שעליו להגן בממד העקרוני על העמדה היסודית שבדבריו, והוא דורש:

וכאשר אומר ואקדים דברי רבינו ה'קדושת לוי' (בליקוטים), ענין נפלא, בהא שאמרו חז"ל הרבה פעמים ב"ש"ס על איבעיא דלא איפשיטא: 'יתיק"ו', שהוא ראשי תיבות 'יתשבי יתריך קושיות ובעיות': 'ובהשקפה ראשונה יש לדקדק, הא זה יהיה אחר ביאת הגואל בב"א, ולמה יתריך אליהו הקושיות והאבעיות, הא יעמוד משה רבינו ע"ה שנתן לנו התורה והמצוות. ולמה לא יתריך הוא כל הקושיות שיש לנו בתורה הקדושה?

אך פשר דבר בזה, דהנה כתב בסדר הדורות, בפלוגתא דרש"י ורבנו תם בענין התפילין, דרש"י ז"ל היה משה רבינו בסיעתו, ור"ת לא השגיח על זה. ואמר לו, שכבר נתן לנו התורה ובידינו להורות כפי הוראת שכלינו בתורה הקדושה.

ונראה להבין זאת, ונבאר זאת בקיצור. דהיינו לגבי פלוגתתם דב"ש וב"ה אמרינן 'אלו ואלו דברי א-לקים חיים'. דהנה, יש בחינה שאדם לומד הפשט בתורה הקדושה כפי הבחינה שלו, אם הוא מעולם החסד – אז הכל טהור ומותר וכשר כפי הוראת שכלו בתורה הקדושה. וכן להיפך, כשהוא ממדת הגבורה – אז הוא להיפך. והנה, בית הלל – מדתם היתה מדת החסד, ולכך ב"ה לקולא. ובית שמאי – שהיה ממדת הגבורה, לכך ב"ש לחומרא. אבל, באמת כל אחד לפי מדרגתו דברי א-לקים חיים. וזהו 'אלו ואלו דברי א-לקים חיים'. (אמר הכותב. עיין רש"י כתובות דף נ"ז בענין זה). והנה, חז"ל שהיו אחר הדור של ב"ש וב"ה, וראו אז שהעולם צריך להתנהג בחסד – קבעו הלכה כב"ה בכל מקום לקולא. והנה, מי יכול להכווין כזאת, באיזו מדה צריך זה העולם להתנהג, שיופסק הלכה כמותו? **מי שהוא בחיים והוא בזה העולם**, הוא יודע באיזה מדה צריך זה העולם להתנהג. אבל מי שאינו חי, אינו יודע כלל באיזו מדה צריכה לזה העולם להתנהג בה.

והנה, אליהו הוא חי וקיים ולא טעם טעם מיתה, והוא תמיד בזה העולם, ולכך הוא יפשוט הקושיות ואיבעיות, כי הוא יודע באיזה מדה צריך העולם להתנהג בה.

ובזה יובן מה שאמר ר"ת למשה רבינו ע"ה שכבר נתן לנו התורה ובידינו להורות, עכ"ל רבינו בעל 'קדושת לוי'. וכוונתו היתה, יען שמשה רבינו אינו בזה העולם, אינו יכול להכריע כעת ההלכה, כפי צורך העולם בעת הזאת. והדברים ראויים לאיש א-לקי כמותו.